

Het is een heel gezelschap, wel een 20 tal. Oude heren zijn er bij, moeders met een zuigeling en half volwassen slungels. De snelheid waarmee ze zich door het geboomte bewegen is zeker even groot als van iemand, die op een sukkeldrafje loopt. Men hun enorm lange armen slingeren ze zich langs de takken. Steeds weten ze zulke takken te kiezen, die met hun uiteinden dicht bij de takken van een andere boom komen. De zekerheid waar mee ze weten te beoordelen of een tak stevig genoeg voor hun gewicht is, moet hun aangeboren zijn en buitendien oefenen zij zich daarin van jongs af dagelijks honderden malen. Nooit zag ik een tak onder hun gewicht breken. Van hun voeten en achterpoten maken deze apen, zooals trouwens alle mensapen, bij de voortbeweging door het geboomte zeer weinig gebruik. Hunne handen en armen spelen daarbij de grootste rol; men zou ze daarom handgangers kunnen noemen in tegenstelling met menselijke voetgangers.

Van de heer B. verneem ik, dat de weg naar het plateau reeds gereed is, doch de pondoks nog gemaakt moeten worden.

27 Mei. De dag gaat als gewoonlijk voorbij; jagen, vogels opmeten en etiketteren, insekten opprikken, enz. 's Avonds zit ik nog laat aan mijn dagboek te werken, daarbij een waakzaam oog houdend op de insekten, die op het licht van mijn acetyleenlantaarn afkomen.

Opeens hoor ik vlak naast mijn pondok, die aan 3 zijden open is, een vervaarlijk geproest en gesnuif en dadelik daarop het geluid van een groot dier, dat met een zware galop er van door gaat. Voordat ik heb kunnen opkijken is het achter de naastbijzijnde pondoks en verder in de duisternis van het woud verdwenen. Het zal ongetwijfeld een tapir geweest zijn.

28 Mei. Mijn eerste werk is heden morgen de omtrek van het bivak af te zoeken en wij vinden spoedig de sporen van een volwassen tapir, die van boven komend op nog geen meter afstand langs mijn pondok geslopen was. Bij mijn wandeling bergop kan ik het spoor tot op een hoogte van 2300 M. volgen, daar heeft de tapir de vorige dag in het dichte struikgewas geslapen.

In het bos kom ik een koelie van de heer B. tegen, op weg naar Soekamananti met een briefje aan de kontroleur van Taloe, waaraan ik een en ander heb toe te voegen. Schrijfgereedschap is niet bij de hand, doch in de rimboe moet men zich weten te behelpen. Er wordt dus een boom gezocht, waarvan het sap, in aanraking met het ijzer van mijn kapmes gebracht, een zwarte inkt vormt, terwijl een aangepunt houtje als schrijfpen dienst doet. C'est simple comme bonjour!

(Wordt vervolgd).

BREYNIA CERNUA.

(Vervolg).

Breynia cernua behoort tot de periodiek bladverliezende planten. Gedurende enkele jaren heb ik van het afwerpen en opnieuw vormen der bladeren, het bloeien en vruchtdragen van het in mijn tuin staande exemplaar aantekening gehouden en het is misschien niet onaardig deze waarnemingen hier weer te geven.

Midden Januari 1916. De plant draagt rijpe vruchten; tevens aan de toppen door-groeiend zonder blad te verliezen, en bloeiend.

Einde Januari 1916. Weer vol rijpe vruchten; tevens aan de twijgeinden nog 1—2 jonge bladeren en ♀ bloemen vormend. De hieruit ontstane vruchten zijn ongeveer 20 Februari rijp; de andere zijn reeds afgevallen. De ♂ bloeiwijzen gaan steeds geregeld door met het voortbrengen van bloemen.

Begin Mei 1916. De plant begint eenige bladeren te laten vallen.

14 Mei 1916. Na ongeveer een week droogte is de plant nagenoeg kaal; ook de uiterste twijgen worden alle afgeworpen. Eerst nu houdt ook het voortbrengen van ♂ bloemen op.

18 Mei 1916. Nog tijdens de droogte beginnen de jonge bladeren en tegelijk daarmee ♀ bloemknoppen zich te ontwikkelen.

4 Juni 1916. Vol bebladerd en rijk bloeiende met ♀ bloemen. Aan den voet der nieuwe twijgen beginnen zich eenige ♂ bloemen te vertoonen.

Van de zeer talrijke ♀ bloemen zetten slechts betrekkelijk weinige, en dan nog onregelmatig, vrucht, vermoedelijk ten gevolge van het zeer geringe aantal ♂ bloemen. De overige blijven echter lang frisch, voordat zij afvallen. Allengs ontwikkelen er zich meer ♀ bloemen.

Tweede helft van Juni 1916. De toppen der twijgen groeien, zonder blad te verliezen, door en brengen nog eenige bladeren en ♀ bloemen, die meest vrucht zetten, voort.

Einde Juli 1916. Nog steeds worden er vruchtjes rijp, doch ♀ bloemen zijn er niet meer. De ♀ bloeiwijzen bloeien door.

Midden Augustus 1916. De vruchtjes zijn nagenoeg alle afgevallen. De ♂ bloeiwijzen bloeien rijkelijk door. Aan de toppen der twijgen worden nog 1—2 bladeren en ♀ bloemen, die vrucht zetten, gevormd.

September 1916. Gedurende deze maand wordt alleen hier en daar een enkel vruchtje voortgebracht. De ♂ bloeiwijzen bloeien door.

Begin October 1916. Er beginnen eenige bladeren af te vallen.

Midden October 1916. Bladeren sterk afvallend met de uiterste twijgen. ♂ bloeiwijzen doorbloeiend.

Einde October 1916. Zoo goed als kaal. Er zijn nog ♂ bloemen.

Begin November 1916. De knoppen zwellen en loopen uit gedurende een droge periode.

Begin December 1916. Vol bebladerd en nog welig doorgroeiend. Enkele rijpe vruchten aanwezig.

Midden December 1916. Nog steeds doorgroeiend. Van de zeer talrijke ♀ bloemen zetten slechts weinige vrucht. De overige blijven nog frisch. Veel ♂ bloemen.

Einde Januari 1917. Met rijpe vruchten. Niet meer doorgroeiend, dus ook geen ♀ bloemen meer voortbrengend, wel ♂.

20 Februari 1917. Bladafval begint zeer langzaam.

Midden Maart 1917. Na eenige zeer droge dagen sterk bladverliezend.

24 Maart 1917. Kaal.

Begin April 1917. Jong blad vormend.

10 April 1917. Rijk bebladerd en bloeiend met ♀ bloemen. Wat later beginnen de ♂ bloemen zich te ontwikkelen.

20 April 1917. Met enkele vruchten. De meeste ♀ bloemen blijven onbevruucht.

Einde April 1917. Doorgroeiend zonder blad te verliezen. Tevens ♀ bloemen vormend. Ook veel ♂ bloemen aanwezig.

20 Mei 1917. Er zijn nog vele, doch onregelmatig, vruchten gevormd, die nu rijp zijn. Doorgroeiend en nieuwe ♀ bloemen voortbrengend.

Einde Mei 1917. Nog doorgroeïend en bloeiend.

Midden Juni 1917. Een gedeelte der takjes is uitgegroeïd, andere groeien nog door. Met rijpe en onrijpe vruchten en bloemen. Zeer onregelmatig.

20 Juni 1917. Met vrijwel rijpe vruchten.

Midden Juli 1917. Uitgegroeïd. Met enkele vruchten, zonder ♀, met veel ♂ bloemen.

Einde Augustus 1917. Het afwerpen van het blad begint.

Midden September 1917. Geheel kaal. Spoedig daarna uitlopend.

Begin October 1917. Geheel bebladerd en vol ♀ bloemen. Weinig ♂ bloemen.

Half October 1917. Doorgroeïend en rijkbloeiend. Weinig vruchten.

Midden November 1917. Nagenoeg uitgegroeïd, alleen de hoofdtakken nog groeiend. Met vrij veel vruchten.

December 1917 en Januari 1918 Een weinig doorgroeïend en bloeiend, ook vruchten vormend.

Einde Januari 1918. Begint wat gele bladeren te maken, doch enkele takjes nog doorgroeïend.

Na midden Februari 1918. Sterk blad en twijgen verliezend.

Einde Februari 1918. Geheel kaal.

Begin Maart 1918. Begint jong blad te vormen.

Begin April 1918. Vol blad, rijk bloeiend en met weinig rijpe vruchten.

April tot begin Mei 1918. Met veel vruchten, doch niet overladen.

Begin Juni 1918. Twijgen uitgegroeïd; alleen oud blad voorhanden. Vruchten nagenoeg alle afgevallen. Geen ♀ bloemen, doch wel ♂.

Einde Juni 1918. Bladafval begint.

Ongeveer 24 Augustus 1918. Eindelijk geheel kaal. Ook nog met ♂ bloemen.

30 Augustus 1918. Begint uit te loopen.

Begin September 1918. Geheel bebladerd, met veel ♀ bloemen. De ♂ bloemen verschijnen wat later.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de plant tweemaal 's jaars alle bladeren en tevens de uiterste twijgen afwerpt. Zij stond n.l. bladerloos:

Half Mei 1916.

Einde October 1916.

Einde Maart 1917.

Half September 1917.

Einde Februari 1918.

Einde Augustus 1918.

Men zal opmerken, dat de perioden van den bladafval gedurende de drie jaren van waarneming zijn versprongen; zij vielen telkens vroeger in het jaar.

De bladafval gaat meestal langzaam, alleen op het laatst snel. De plant staat slechts weinige dagen kaal, ook bij droog weer; in de genoemde jaren kwam echter geen zeer lang aanhoudende droogte voor. De bebladering gaat zeer snel. Gedurende de tijdvakken tusschen twee perioden van bladafval zijn meermalen meer of minder duidelijk drie perioden van hernieuwden groei te onderscheiden, die echter telkens minder krachtig worden. Bij de laatste vóór den bladafval worden meestal slechts 1—2 bladeren aan de twijgtoppen voortgebracht. Niet zelden schijnen die vernieuwingen nogal onregelmatig plaats te hebben.

De ♀ bloemen ontstaan in den oksel van alle normale bladeren, behalve in die der alleronderste der twijgen. Daar er steeds slechts één ♀ bloem in den oksel van een blad gevormd wordt, is het verschijnen van nieuwe ♀ bloemen ook gebonden aan de ontwikkeling van nieuwe bladeren.

Hoewel de ♂ bloemen uitsluitend in de onderste bladoksels der twijgen ontstaan, komen zij toch eerst ná de eerste ♀ bloemen voor den dag. Dit zal wel de oorzaak zijn, dat er onmiddellijk na elken bladafval betrekkelijk zoo weinig bloemen vrucht zetten. Dit late verschijnen der ♂ bloemen behoeft echter niet aanstonds als ondoelmatig beschouwd te worden. Het schijnt nl., dat niet alle exemplaren in een streek zich geheel gelijk gedragen. Eenige jonge exemplaren derzelfde soort, die in mijn tuin opgeslagen zijn, bevinden zich nl. dikwijls in vollen wasdom, wanneer het oude exemplaar bladerloos staat. Hierbij moet echter ook aan de mogelijkheid gedacht worden, dat jonge exemplaren zich anders gedragen dan volwassenen.

Op Java komen, voor zoover bekend is, vier soorten van het geslacht *Breynia* voor. Of deze zich ongeveer op dezelfde wijze gedragen als *B. cernua* is niet bekend. Voor hen, die misschien in de gelegenheid zijn daaromtrent eenige waarnemingen te doen, laat ik hieronder een tabel volgen, waarmee de Javaansche soorten uit elkaar te houden zijn.

1. Bladeren ovaal tot langwerpig. Steunbladeren minder dan 0.2 cm. lang. Vruchtkelk klein. Vrucht bij rijpheid openspringend.

B. microphylla MUELL. ARG.

Bladeren eivormig of ruitvormig 2.

2. Vruchtkelk klein. Vrucht openspringend. Steunbladeren hoogstens 0.2 cm. lang.

B. racemosa MUELL. ARG.

Vruchtkelk meer of minder vergroot 3.

3. Steunbladeren hoogstens 0.2 cm. lang. Vrucht niet openspringend. Vruchtkelk meer of minder napvormig. Vruchtsteeltje minder dan 0.5 cm. lang.

B. cernua MUELL. ARG.

Steunbladeren priemvornig toegespitst, minstens 0.25 cm. lang. Vruchtkelk in drogen toestand meer of minder teruggebogen, convex. Vruchtsteeltje 1 cm. of meer lang.

B. virgata MUELL. ARG.

Zooals reeds gezegd is, komt *B. cernua* voornamelijk in de lagere streken voor tot op 900 m. ongeveer; slechts een enkele maal is ze op 1500 m. verzameld.

Ook *B. racemosa* is voornamelijk een plant van de vlakte. Ze werd eveneens nog slechts een enkele maal op 1400 m. gevonden.

B. microphylla behoort daarentegen meer in de bergstreken tot op 1800 m. thuis lager dan 600 m. schijnt ze niet af te dalen.

B. virgata is de zeldzaamste der Javaansche soorten; ze werd alleen aangetroffen tusschen 1450 en 1700 m. b. z.

J. J. SMITH.